

Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Normansgården

Normansgården ligger högst upp i byn Norr Bergsäng i Leksands kommun. Gården är uppförd på 1800-talet och dess välbevarade gårdskaraktär berättar om dåtidens livsvillkor på en mindre bondgård. Normansgården byggnadsminnesförklarades 2016.

Beskrivning

Historik

Normansgården speglar småjordbrukets boendemönster som i Siljanstrakten var dominerande fram till och med början av 1900-talet. Trots det finns få välbevarade mindre bondgårdar kvar kring Siljan. Gården är uppförd under 1800-talet.

Miljö

Kännetecknande är en typisk belägenhet i den bytata sluttningen ner mot Siljan. Norr Bergsäng är belägen ovanför högsta kustlinjen och ligger liksom andra byar i området på platåer eller höjdryggar i landskapet där jordmånen är god. Lokaliseringsförutsättningen för byarna i denna del av Siljansbygden antas kalkhaltig moränjord som tillsammans med gynnsamma klimatologiska förutsättningar gynnat jordbruket.

Byggnadernas placering i en gårdsfyrkant är representativt för Dalarnas timmerhuskultur. Utförandet är ett formspråk och skala som utgår från timmerstockarnas material och dimensioner. De obrutna fasaderna och taken bidrar till upplevelsen av gården som genuin i landskapet.

Figur 1. Byn Norr Bergsäng ligger på en höjd i landskapet. Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Byggnader

Samtliga hus på Normansgården är uppförda i liggtimmer och har sadeltak med lertegeltäckning. Timmerbyggnadernas knutar är i allmänhet rektangulära och berättar om en tillkomsttid under 1800-talet. Timret är planbilat på såväl ytter- som innersida. Stora stenar under hörn- och knutkedjor utgör grunden för tomtstockarna.

Färgsättningen är för bostadshuset, stugan, den traditionella Falu rödfärgen medan uthusbyggnaderna är omålade. Byggnadsbeståndet på gården består av de flesta av de hustyper som var vanliga på en mindre bondgård.

Stuga

Bostadshuset, stugan, har 15 timmervarv till takfot och enkelstugans planlösning. Östra fasaden och sydgaveln är klädda med locklistpanel av ramsågade kilsågade brädor. Ursprungligen var panelklädningen av stugan troligen motiverad av hushållningen med värme, men att stugan dessutom rödfärgades var en statusmarkering. Taket är belagt med lertegel, under detta finns troligen rester av ett ursprungligt vedtak. Skorsten och murverk är gjorda med Laknästegel från grannbyn.

Farstubron vetter mot inntergården och har figursågade breda plank. Trappan avslutas i markplan med kalkstenshällar. Farstubron med dess tandade överstycke och ett bemålat gavelfält till hör byggnadens få dekorativa formelement. Triglyfen är bemålad POS 1856. Även över fönstren finns tandade fönsteröverstycken.

Invändigt finns vardagstuga och kammare. Fristående mot innerväggen finns murstock med härd, en inmurad kistspis och bakugn i vardagsstugan. Vardagsstugan har en allmän karaktär i inredning och ytskikt som stilmässigt kan hänföras till 1930-talet. Det finns dock byggnadsdetaljer som kan härröras till 1800-talet såsom dörrblad, omfattningar och tapetlager. Här förekommer också äldre murverk, breda innertaksbrädor under papptaket och ingångsdörren. Stugan har en oninredd vind.

Figur 2. Stugan. Till vänster syns sommarstugan. Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 3. Farstubron till stugan. Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 4. Detalj, skorstenen på stugan. Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 5. Möte mellan stugans tak och den intilliggande portliderbyggnaden. Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Sommarstuga

Sommarstugan ligger i vinkel mot stugan och har 11 timmervarv till takfot. Sommarstugan har likt stugan panel på östra gaveln mot vägen målad Faluröd samt farstukvist mot gården. Fönsterfoder och bågar är vitmålade. Sadeltaket är belagt med lertegel. Byggnaden saknar eldstad vilken syns på avsaknaden av skorsten. Invändigt finns krikar i märlor i taket, troligen ursprungligen för upphängning av brödkakor.

**Figur 6. Sommarstugan, med en panelad gavel mot gatan.
Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.**

Portliderbyggnad med före detta härbre

Den timrade portliderbyggnaden har 16 timmervarv till takfot och är sammanbyggd med sommarstugan. Byggnaden är omålad och har lertegel på sadeltaket. Mot gården en plankdörr med långa raka gångjärnsbeslag och litet nyckelhålsbeslag. Invändigt finns urtag i väggarna för sädeslårar.

Trösklada

Tröskladan är en högre byggnad med 23 timmervarv till takfot. I den övre delen finns gamla flyttmärken, och taket är utskjutande med sparrar. Tvådelade portar på vardera långsida med korta gångjärnsbeslag. Invändigt, på ömse sidor om portarna, finns urtag för en tidigare anordning för att kunna spänna ihop brädorna i samband med tröskning. Likt övriga ekonomibyggnader är tröskladan omålad och har tegelbelagt sadeltak.

Portliderbyggnad med stall och höloft

Bredvid tröskladan finns ytterligare en portliderbyggnaden med tillhörande stall och höloft. Denna har 18 timmervarv till takfot och i loftet finns en trälucka för att ta in hö. Invändigt har stora förändringar ägt rum.

Avträde

Avträdet är dockat mot stallet och har ett pulpettak. Den timrade byggnaden har rektangulära knutar med halsning. Invändigt finns den ursprungliga sittbrädan bevarad.

Lada

Ladan står fristående på norrsidan av gårdsfyrkanten. Den har 18 timmervarv till takfot med kvadratiske vittrade knutar. Byggnadens vittrade fasader tyder på ett utsatt läge, och på västra gaveln finns en nyuppsatt panel med vankantade brädor för att skydda det underliggande timret. Takkonstruktionen utgörs av ett sadeltak med lertegel.

Portliderbyggnad mot vägen

Portliderbyggnaden mot vägen är sammanbyggd med stugan och har likt övriga ekonomibyggnader på gården omålade timmerfasader. Utrymmet ovanför själva portlidret utgör ett loft. I övrigt har byggnaden, som tidigare tjänat som hölada, varit öppen ända till takåsen. En ny trapp leder till det som numera är en övervåning. På norra gaveln finns öppningar för att lasta in hö och även på loftets västra sida.

Figur 7. Portliderbyggnaden med före detta härbre samt tröskladan. Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 8. Ladan med brädpanel på västra gaveln. Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 9. Portluderbyggnad mot vägen. Noterna mötet mellan timmerfasaden och stugans panelade fasad. Foto: Anders Gottberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Byggnadsminnesförklaring

Motivering till byggnadsminnesförklaringen

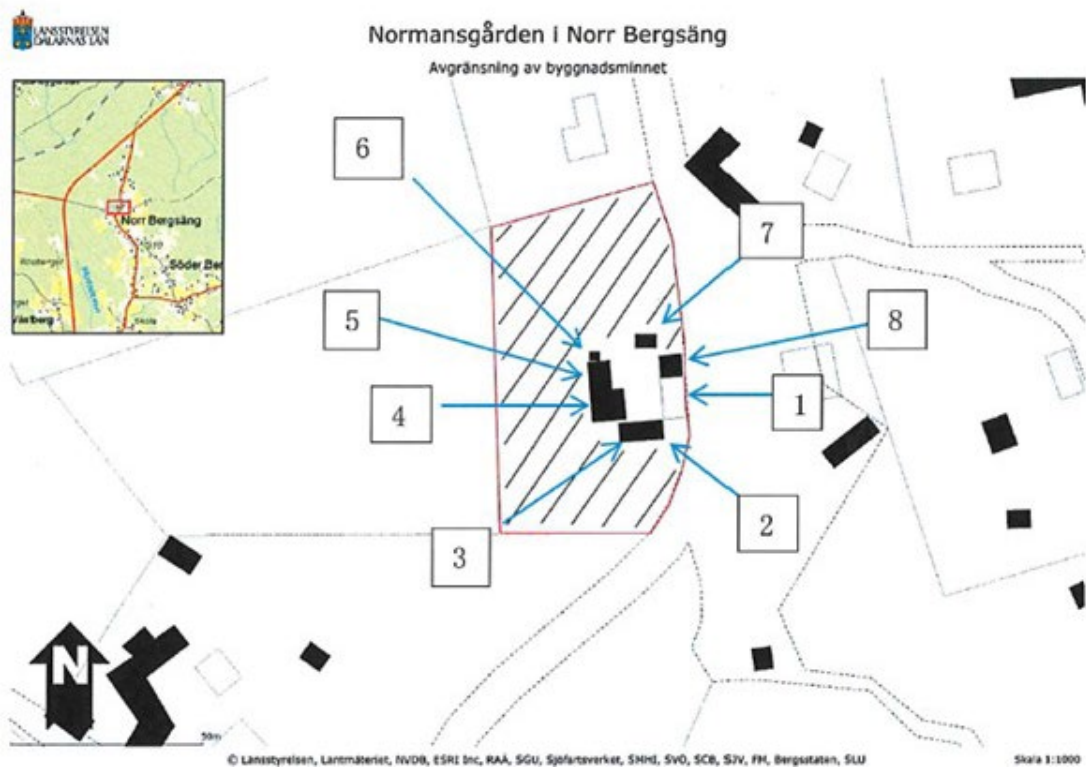
Normangården i Norr Bergsäng är en mycket välbevarad och typisk representant för en mindre bondgård i Siljansbygden under 1800-talet.

Skyddsbestämmelser

1. Byggnaderna på bifogade situationsplan får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadernas inre får inte göras ingrepp i stomme, övriga bärande delar, rumsindelning och fast inredning.
3. Byggnaderna ska underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska utföras med för byggnaden typiska material, färger och metoder på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Området kring byggnaderna, som på nedanstående situationsplan är skräfferad, ska hållas i vårdat skick. Uppförande och yttre utformning av nya byggnader och anläggningar inom området ska godkännas av Länsstyrelsen.

Om särskilda skäl finns får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd till att byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om vården av det i byggnadsminnet ingående skyddsområdet.

Figur 10. Situationsplan. Byggnadsminnets skyddsområde markerat med röd linje och streckad linje. Ur beslut 2016.11.14.

1. Stuga
2. Sommarstuga
3. Portliderbyggnad med före detta härbre
4. Trösklada
5. Portliderbyggnad med stall och höloft
6. Avträde
7. Lada
8. Portliderbyggnad mot vägen

Administrativa fakta

Kommun: Leksand

Fastighetsbeteckning: Norr Bergsäng 10:11

Byggnadsminnesförklaring: 2016.11.14

Tillgänglighet: Inte öppen för allmänheten men kan upplevas på håll.

[Byggnadsminnesförklaring Normansgården beslut 2016.11.14](#)
[Normansgården i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister](#)